

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Правничий коледж

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
Теорія права та держави
підготовки молодшого спеціаліста

галузь знань 08 право

спеціальність 081 право

(Шифр за ОПП _____)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Правничим коледжем Львівського національного університету імені Івана Франка

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Яремко Зіновій Михайлович, доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності.

Обговорено та рекомендовано до затвердження на Педагогічній раді Правничого коледжу

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 2016 р.

галузь знань 08 право, спеціальність 081 право.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “**Безпека життєдіяльності**” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста, галуззю знань 08 - право, спеціальністю 081 - право.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є

Міждисциплінарні зв'язки:

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Забезпечення оцінювання небезпечних ситуацій.

Змістовий модуль 2. Забезпечення соціальної, природної та техногенної безпеки

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета вивчення дисципліни** полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

1.2. **Завдання вивчення дисципліни** передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- сучасні проблеми та головні завдання безпеки життєдіяльності і організаційно-правові заходи її забезпечення;

- головні небезпечні та шкідливі чинники виробничого, побутового та позавиробничого середовища;
  - параметри навколишнього природного середовища, відповідальні за безпеку життєдіяльності;
  - умови виникнення і розвиток небезпек, їхнього переростання у надзвичайні ситуації;
- основи функціонування організму людини як цілісної системи в сучасних умовах навколишнього середовища

вміти :

- оцінити на основі ризик-орієнтованого підходу середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій;
- обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- визначити коло своїх обов'язків з питань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на суб'єктах господарювання;
- забезпечити проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та дій у разі надзвичайних ситуацій;
- надати необхідну допомогу в разі виникнення невідкладного стану людини.

вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години/1.5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Забезпечення оцінювання небезпечних ситуацій.

Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності.

Лекція 1. Науково-технічний прогрес, розвиток і безпека цивілізації.

Стратегія стійкого розвитку суспільства. Культура безпеки як складова загальної культури, що гарантує безпеку людства. Концепція допустимого ризику. Модель життєдіяльності людини. Об'єкт та предмет безпеки життєдіяльності. Головні визначення безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності.

Лекція 2. Головні завдання та проблеми безпеки життєдіяльності.

Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем. Ідентифікація ризику та його складові. Ефективність функціонування систем безпеки. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику. Класифікація діяльності людини за рівнем ризику. Головні умови безпечної життєдіяльності людини та глобальної безпеки. Класифікація небезпек за сферою походження, часом проявлення, природою матеріального носія та наслідками від реалізації.

Практичне заняття 1. Статистичне оцінювання небезпечних чинників для життя людини в сучасних умовах.

Визначення ризику, його кількісні оцінки. Коефіцієнт індивідуального ризику та методичні підходи для його оцінювання.

Практичне заняття 2. Моделювання небезпечних подій та оцінювання рівня індивідуального ризику.

Етапи кількісного аналізу розвитку небезпечних подій та оцінювання ризику. Визначення головних небезпечних подій. Застосування імовірнісних структурно-логічних моделей у розрахунках ризиків.

Самостійна робота.

Небезпечні ситуації як сукупність багатofакторних подій, розподілених в просторі і часі. Сучасні ризик-стратегії щодо зниження вірогідності реалізації небезпечних подій і мінімізації можливих негативних наслідків. Головні принципи забезпечення безпечної життєдіяльності.

Тема 2. Психофізіологічна надійність людини в сучасних умовах.

Лекція 3. Фізіологічні, психологічні та соціальні основи забезпечення безпечної життєдіяльності.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Аналізатори людини та їхні спільні властивості. Психічні процеси та поведінка людини. Методи оцінювання психофізіологічної надійності людини. Чинники, які впливають на психофізіологічну надійність людини. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія.

Практичне заняття 3. Вплив психофізіологічних особливостей людини на її безпеку.

Визначення деяких психофізіологічних особливостей людини та обґрунтування їхньої ролі у забезпеченні безпеки особи. Основи підвищення психофізіологічної стійкості фахівців до професійних небезпек. Поняття про здоровий спосіб життя. Методи психічного оздоровлення та фізичного загартовування.

Самостійна робота.

Поняття про психоемоційні напруження. Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку.

Здорове та раціональне харчування як запорука збереження здоров'я та безпечної життєдіяльності. Основи раціонального харчування: достатність, повноцінність та регулярність. Роль води, поживних речовин, макро- та мікроелементів у забезпеченні нормального функціонування організму. Головні принципи здорового харчування. Вимоги радіозахисного харчування. Основні принципи складання харчових раціонів. Вміст шкідливих речовин у продуктах харчування та їхній вплив на здоров'я людини.

Соціальні чинники, що впливають на життя та здоров'я людини. Зростання злочинності, види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Психофізіологічний вплив оточення на людину. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення та зростання соціальної напруженості.

Змістовний модуль 2. Забезпечення соціальної, природної та техногенної безпеки

Тема 3. Природне середовище та його вплив на життєдіяльність людини.

Лекція 4. Природне середовище як критерій безпеки життєдіяльності.

Складові природного середовища та їхня характеристика. Якісні та кількісні параметри природного середовища, які визначають умови життєдіяльності людини. Гігієнічна характеристика чинників природного середовища. Екологічна характеристика життєдіяльності та основи екологічної безпеки. Забруднення природного середовища – один із головних чинників порушення екологічної рівноваги.

Практичне заняття 4. Забруднення атмосфери аерозолями та його вплив на здоров'я людини.

Забруднення атмосфери аерозолями та оцінювання його впливу на здоров'я людини. Негативний вплив на здоров'я людини природних джерел забруднення атмосфери. Пожежі у природних екосистемах.

Самостійна робота.

Характеристика небезпечних метеорологічних, геологічних, гідрологічних та біологічних природних явищ. Вплив господарської діяльності людини на природне середовище.

Оптимізація життєдіяльності людини в системі: людина – природна сфера – техногенна сфера. Ноосфера як наступний етап розвитку людства.

Тема 4. Основи техногенної безпеки.

Лекція 5. Техногенне середовище та його негативні чинники.

Техногенне середовище та його складові. Головні принципи виробничої діяльності та безпека життєдіяльності. Узагальнені чинники виробничого середовища.

Електромагнітні чинники. Дія електромагнітних полів і випромінювань на людину, методи та засоби захисту від них.

Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Хімічні чинники. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини.

Лекція 6. Забезпечення техногенної безпеки.

Основи пожежної безпеки. Загальні положення теорії виникнення, розвитку та припинення горіння. Небезпечні для людини чинники пожежі та вибуху. Показники пожежо- та вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Системи протипожежного захисту та профілактика пожеж. Первинні засоби гасіння пожеж.

Основи радіаційної безпеки. Основні характеристики іонізуючого випромінювання. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму та методи захисту від нього. Нормування радіаційної безпеки.

Практичне заняття 5. Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежонебезпечними речовинами.

Шкідливі та вибухопожежонебезпечні речовини і головні заходи безпеки під час роботи з ними. Безпека використання побутового газу.

Практичне заняття 6. Оцінювання небезпек під час експлуатації електрообладнання.

Електричні чинники. Дія електричного струму на організм людини. Заходи безпеки під час експлуатації електрообладнання. Пожежна безпека під час експлуатації електрообладнання.

Самостійна робота.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

Основи техногенної безпеки галузей господарювання, підприємств, установ та організацій. Загальні вимоги до безпеки технологічного обладнання, виробничих процесів, будівель і споруд. Параметри та норми забезпечення безпечної життєдіяльності: мікроклімат, вентиляція, освітлення приміщень, шум.

Вміст радіонуклідів у продуктах харчування та їхній вплив на здоров'я людини. Вимоги радіозахисного харчування.

Тема 5. Менеджмент цивільної безпеки та його організаційно-правове забезпечення

Лекція 7. Організаційно-правове забезпечення цивільного захисту населення та територій.

Головні положення міжнародного права з питань захисту людей. Кодекс цивільного захисту України. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту.

Єдина державна система цивільного захисту та її головні завдання. Організаційна структура цивільного захисту України. Сили цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

Лекція 8. Міжнародне співробітництво України з питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.

Діяльність ООН – основа міжнародної безпеки та безпеки особи. Міжнародне співробітництво України з питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту. Стратегічний розвиток України у контексті завдань забезпечення стійкого розвитку людства. Женевські та Гаазькі конвенції як складові міжнародного гуманітарного права.

Практичне заняття 7. Класифікація надзвичайних ситуацій та прийняття управлінських рішень.

Надзвичайні ситуації та їхня класифікація за причинами походження, територіальним поширенням і обсягами заподіяних або очікуваних збитків. Алгоритм класифікації надзвичайних ситуацій. Критерії переходу небезпечної події у надзвичайну ситуацію, характерні показники класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій та їхні порогові значення. Класифікатор надзвичайних ситуацій.

Практичне заняття 8. Організаційно-правове забезпечення безпеки життєдіяльності.

Конституційні основи особистої безпеки: право на життя, працю, свободу, державний, соціальний та родинний захист. Законодавчі та нормативні документи з

питань безпеки життєдіяльності. Державні органи, відповідальні за забезпечення безпечної життєдіяльності. Відповідальність за порушення законодавства з питань безпеки життєдіяльності.

Самостійна робота.

Надзвичайні ситуації соціального характеру. Особливості правових режимів надзвичайного стану та воєнного стану.

Програми підготовки населення та працівників до дій у надзвичайних ситуаціях. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи цивільного захисту.

Реагування на надзвичайні ситуації. Загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Організація життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях та надання гуманітарної допомоги постраждалим.

3. Рекомендована література

Базова

1. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / Яремко З.М. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 300 с.
2. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: короткий виклад та засоби контролю знань. Навчальний посібник / Яремко З.М., Муць І.Р., Галаджун Я.В. – Львів. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 267 с.
3. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності / О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 2013.
4. Васійчук В.О. Цивільний захист: Конспект лекцій для студентів всіх спеціальностей і форм навчання / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, О.С. Дацько та ін. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 208 с.
5. Наливайко Н. В. Невідкладна допомога: короткий виклад та тестові завдання: навч.-метод. посібник / Н. В. Наливайко, – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 268 с.

Допоміжна

1. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. / Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В.; за ред. Є.П. Желібо. – К.: Каравела, 2008. – 344 с.
  2. Мохняк С.М. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. / Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І. та ін. – Львів: Видав. Львівської політехніки, 2009. – 264 с.
  3. Петрук М.П. Безпека життєдіяльності / М.П. Петрук, Х.Я. Гіщак, Н.М. Карп'як та ін. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011.– 224 с.
  4. Яремко З.М. Навчальна програма та практикум з безпеки життєдіяльності. Яремко З.М., Галаджун Я.В., Муць І.Р. та ін.– Львів. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 102 с.
  5. Васійчук В.О. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 384 с.
  6. Бикова О.В. Основи цивільного захисту: Навч. посібник; за заг. ред. канд. іст. наук М.В. Болотських / О.В. Бикова, О.Ч. Болієв, Д.М. Деревинський та ін. – К.: МНС України, Ун-тет цивільного захисту України, Ін-тут держ. упр. у сфері цивільного захисту, 2008. – 223 с.
13. Інформаційні ресурси
1. Сайт кафедри безпеки життєдіяльності: <http://www3.lnu.edu.ua/life-safety/>
  2. Сайт Державної служби з питань надзвичайних ситуацій України:
<http://www.mns.gov.ua/>
  3. Сайт Міністерства охорони здоров'я України: <http://www.moz.gov.ua/>
  4. Інформаційно-правовий портал «Закони України»: <http://uazakon.com/>
  5. Сайт Української асоціації римського клубу: <http://clubofrome.org.ua/>
  6. Сайт Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
  7. Сайт Кабінету Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua/>
  8. Сайт Міністерства екології та природних ресурсів України:
<http://www.menr.gov.ua/>
  9. Сайт ради національної безпеки і оборони України: <http://www.rainbow.gov.ua/>
  10. Сайт постійного представництва України при ООН: <http://www.uamission.org/>
  11. Сайт північноатлантичного альянсу (НАТО): <http://www.nato.int/>
  12. Сайт Міжнародної організації цивільної оборони <http://www.icdo.org>.

13. Сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста <http://www.icrc.org>.
14. Сайт Товариства Червоного Хреста України <http://www.redcross.org.ua>.
15. Перший західно-український медичний портал <http://www.zdorovya.in.ua>.
16. Медичний портал <http://www.likar.org.ua>.

14. Основні законодавчі та нормативно-правові документи

1. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
2. Кодекс цивільного захисту України. – К., 2013.
3. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
4. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
5. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
6. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
7. ДСТУ 2272-2006 „Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять ”

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

5. Засоби діагностики успішності навчання